

St. Małachowski

Morysinek

Ochrona Zabytków 11/1-2 (40-41), 150

1958

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ryc. 178. Widok Morysinka. Wg obrazu W. Kasprzyckiego. S. Lorentz, Natolin, 1948.

MORYSINEK

Do zespołu wilanowskiego prócz Natolina i Gucina należy też Morysinek, nazwany tak od imienia Maurycego Potockiego ur. w r. 1812, wnuka Stanisława Kostki.

Żona Stanisława Kostki na polach nadwiślańskich, oddzielonych od pałacu wilanowskiego łąką wiślaną, posadziła drzewa i wzniosła kilka budowli w stylu romantycznym, nazywając to miejsce Morysinkiem. W założeniu swym Morysinek był znacznie skromniejszy od Natolina, lecz nosił na sobie wdzięk pewnej prostoty i wiejskiej swojskości.

Teren Morysinka, położony znacznie niżej od poziomu dolnego parku wilanowskiego, został zabezpieczony przed zalewaniami wiosennymi wysokim wałem, na którym posadzono wiklinę i różne krzewy. Lasek Morysiński otoczony jest kanałami i rzeką Jeziorką.

Przy wjeździe wzniesiono bramę pseudogotycką z cegły nietynkowanej, zdobną herbami.

W północno-wschodniej stronie parku zbudowano w r. 1811 piętrową rotundę na rustykowanym cokole. Rotunda pokryta była dachem o niewielkim spadku a od strony północnej miała ażurową dobudówkę parterową, która służyła za oranżerię. „Zewnętrzna strona rotundy — opisuje Kazimierz Zawadowski¹ — została podzielona na szereg pionowych pasów półkolumnami o kapitelach kompozytowych; w przestrzeniach między kolumnami okna parteru, nad nimi pierwszego piętra symetrycznie rozmieszczone; nad oknami pierwszego piętra dekoracje stiukowe z motywami lir, kandelabrow, orłów i festonów”.

¹ Kazimierz Zawadowski, Wilanów, Warszawa 1950.

Wnętrze rotundy dekoruje dorycki fryz z tryglifami i metopami, wypełnionymi przez bukraniony ze zwisającymi z rogów festonami².

Rotundę wystawiła Aleksandra Potocka (o czym świadczy napis umieszczony na ścianie zachodniej) według projektu opracowanego prawdopodobnie wspólnie przez Stanisława Kostkę i Aignera. Jej pierwotny wygląd znany nam jest z obrazu W. Kasprzyckiego³.

Istniał też przy wjeździe domek dozorczy, o którym wspomina prof. Lorentz, iż był zbliżony swym stylem do Holenderni natolińskiej i miał bliźniacze okienka oraz murowane w sztraby arkadki. Był też skromny szałas, zwany pustelnią, znany nam z rysunku A. Głębockiego⁴.

W latach 1914—15 naprawione zostały wały morysińskie⁵.

Obecnie z budowli morysińskich pozostały: brama pseudogotycka, domek dozorczy i piętrowa część rotundy. Morysinek znajduje się w rejestrze zabytków m. st. Warszawy.

St. Małachowski

PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA¹ POLSKIEGO ZAKRESU KONSERWATORSTWA ZA OKRES OD 1953—1956 R.

RATOWNICTWO — ZABEZPIECZENIE — OPIEKA SPOŁECZNA

W. BAZIELICH, Józef Paszkiewicz. „OZ” r. VII, 1954, nr 1 (24), str. 68. Wspomnienie o opiece społecznej ze Starego Sącza.

A.O., Cerkiewki. „Po prostu” r. II, 1956, nr 39 (401). — O niszczeniu cerkiewek drewnianych na Łemkowszczyźnie, woj. rzeszowskie.

BEL, Krzywdzący obraz. „Trybuna Ludu” r. X, 1956, nr 241. — Polemizuje z Jasionicą w sprawie Nysy, stwierdzając, że zarzuty są przesadzone.

Tadeusz CHRZANOWSKI, Polska, ruiny. „Życie Literackie” r. VII, 1957, nr 37 (295). — Autor podkreśla wielką odpowiedzialność zbiorową za dewastację zabytków i wzywa do ich ratowania bez względu na wartość indywidualną obiektów.

O. CZERNER, O los zabytków województwa wrocławskiego. „OZ” r. IX, 1956,

² Stanisław Lorentz, Natolin, Warszawa 1948, str. 112.

³ St. Lorentz, op. cit., str. 111, ryc. 72.

⁴ „Pustelnia Morysin w Wilanowie pod Warszawą”, 1852, w zbiorach graficznych Muz. Narodowego w Warszawie, nr inw. Rys. pol. 4637.

⁵ Obwałowanie Morysinka 1914—1915, Arch. Wilanowskie, Uzupelnienia.